„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ
осим на дан после свепа.

Претплата и огласи шаљу се администрацији, а рукописи Уредништву „БРАНИКА“ у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт год.: К 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација »Браника« налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска ул. бр. 11.

Број 36. У Новом Саду, у недељу 13. (26.) фебруара 1905. Година XXI.

Србија у новим приликама.

V.

Како вам, према овоме, изгледа оно прво гледиште, гледиште наших радикала? Изгледа вам као теорија. Ту се и најбоље види разлика између теориске и практичне политике. Одиста лепо је браство, леп је споразум, леп је савез, лепа је теорија о заједничким интересима које треба заједнички да бранимо, и лепа је теорија како треба посебне интересе дотеривати према општима, жртвујући мање већима, али стварност се с тим не слаже. Бугари те теорије не признају, имајући своје практичне погледе.

Замислимо себе у њиховој улози, са Мађедонијом у рукама и с европским симпатијама, које смо умели задобити. Зар бисмо ми пружили руку Бугарима, који би били у нашој кожи, а под условима које им ми данас предлажемо? Ми бисмо им се у очи смејали исто тако, као што се они данас нама смеју, и тражили бисмо од њих исто тако самоубиство, какво они од нас траже.

Према таком стању ствари споразума и савеза међу нама не може бити, и с тим фактом треба да се помиримо. Штета је за сваки дан који у том напору будемо пропустили. Политика споразума, према томе, јалова је, и треба да се напусти. Бугарска на њу никада неће пристати, а кад она неће, напори с наше стране чиста су штета. У нашем наметању гледа она нашу слабост, и у толико се више цени, у толико се више туђи.

Добит од таке наше политике једино је та, што смо принудили Бугаре да отворе карте и да нам се даду познати. Биће то као нека рекогносцировка, која је натерала Бугаре да открију своју снагу и да нам покажу свој план. Сад јој треба окренути леђа и поћи својим оделитим путем.

Овде ћемо сад изнети мишљење са свога гледишта. Ништа много ми не губимо с тим, што нисмо постигли савез с Бугарима. Изгубили смо само оно што смо у пропуштеноме златном времену могли за свој живаљ мимо Бугара урадити, да смо одмах пошли самосвојним путем.

Савез с Бугарима може се тицати само Турске и Аустро-Угарске. Турске, ако хоћемо да освајамо; Аустро-Угарске, ако хоћемо да јој осујетимо продирање преко окупационих граница и, у даљим напорима, да је истиснемо из Балканскога Полуострва.

Противу Турске и појединце и заједно слаби смо. Морали бисмо имати нечију активну помоћ. Та би нам могла доћи само од Русије, али се томе ни сад ни потад не можемо надати. Ако ли бисмо се усудили да сами покушамо срећу, вратили бисмо се крвавих глава.

А погледу Аустро-Угарске то исто. Ту бисмо прошли још горе. Не само што не би били у стању да је истиснемо из предела Балканскога Полуострва, него је не бисмо могли ни задржати ако би пошла на Солун. То једва ако би нам испало за руком у савезу с Турском. Али онда у првом реду треба *тај* савез потражити, што у програм политике споразума не спада. Онда би се морала искључити политика за Мађедонију, а то би значило жртвовати актуелно питање страху од аустро-угарскога продирања, које је у будућности, с неизвесним контурама; значило би стагнацију у споразумној политици према Мађедонији. На два фронта пак надирати немогућно је, јер смо и за један слаби.

На што нам је онда савез? Зар би се могло и претпоставити да ће Бугарска пристати да брани Новопазарски Санџак? А без одбране Старе Србије губи смисао одбрана осталога дела, под именом Мађедоније. У осталом мучно и да би Аустрија у једноме походу и хтела једно и друго да поседне. Сви знаци говоре да би се задовољила за сад ужом Старом Србијом, да не би и сувише изазвала заинтересоване силе противу себе.

Ако би Турска скочила да брани, ето нам савеза и без уговора. Али шта би у том случају радила Бугарска? Мислите ли да би и она то исто урадила, прискочивши нам у помоћ? То је немогућно претпоставити. Пре би се бацила на Мађедонију и тим прећутно ступила у савез с Аустро-Угарском. Рат у Мађедонији олакшао би овој продирање у ужу Стару Србију. У том случају шта бисмо ми имали да радимо? Или би ударили на Бугарску, или на Аустро-Угарску, или на оба фронта. У свима тим случајевима сумњив је исход. За тако што треба унапред имати тесних веза с Турском и спремити ствар. Без тога је врло рискантно поћи. Али баш те тесне везе, с Турском, ето, не спадају у програм политике споразума наших радикала.

Ако би Турска, па с њом и ми, у борби противу Бугарске и Аустро-Угарске подлегли, ми губимо све. Отуд до „Моравата“ узели би Бугари, одовуд bis Morava узела би Аустро-Угарска, и онда би о Србији било речи само још у парастосима. Ако ли пак не бисмо узели удела у борби, прошли би тако исто, само што би се још неко време у свом рођеном сосу пригали. Зар би нам то што вредело? Без уже Старе Србије и без Мађедоније живот нам је немогућан, а и не вреди баш и кад би могућан био.

Остало нам је још да се уздамо у Италију. Слабо би то уздање било. Италија има рачуна само да брани своје интересе, не и наше. И она само те своје интересе и брани. У одговору на интерпелацију књаза Кампореала рекао је ових дана у италијанској комори министар спољних послова Титони, да се је он с грофом Голуховским у питању Балканскога Полуострва, у колико се италијанских интереса тиче, у Абацији споразумео, према коме ће се споразуму Аустро-Угарска клонити италијанске сфере у Арнаутлуку. А Кампореале је интерпелисао поводом аустро-угарскога наглог оружања. Шта то значи? Овамо оружање, онамо споразум — нашто једно и друго ако Аустрија не би имала нарочитих смерова на Балканскоме Полуострву?

Судећи према свему том, довде реченом, ми идемо крупним догађајима у сусрет. Улог је: опстанак. Хтели не хтели ми тај улог морамо, силом околности, унети у догађаје. У овом судбоносном времену водити брод Србије теоријом о браству и заједници интереса, политиком споразума и наметања, и то кад Бугарска иде сасвим другим путевима и кад стварност не одговара нашим теоријама, било би што и срљати правце у пропаст. Србија је тридесет година збуњивана својим краљевима, Миланом и Александром; она је изгубила у међународним односима своју „архимедову тачку“, и она данас нема нигде земљишта под собом на ком би ухватила корена и одакле би пустила вреже своје. Ту сад треба добро очи отварати, а не живети у полусну, бунцајући једно те једно: словенство, браство, заједница, политика споразума и друго којешта.

Претпоставимо и да је Бугарска пристала на поделу сфера у Мађедонији и на заједничке напоре да се дође до две паралелне автономије. Шта би у даљем развоју наступило? Бугарска би у својој сфери помоћу Енглеске и симпатија осталих сила успела, нас би у последњем часу омела Аустрија. И у тој дакле претпоставци немамо се чему добром надати. С тим је до очевидности јасно, да у Бугарској и њеном споразуму ништа не губимо.

Шта нам у таким приликама ваља радити? Како да разбијемо таласе који прете да нам се над главом склопе? Много противника, а нигде пријатеља; ситуација тешка и готово безизлазна; унутра једно наследство које не може горе бити. У руским батаљонима, кад у таку ситуацију дођу, свештеник подигне крст и позове на очајан корак напред, и сви јурну за њим и пробију се. Нешто налик ваља и нама урадити. Са ситним врдарањем више не иде. Треба радити у крупним концептима, јер само се тако можемо пробити. У редовима, који иду, изнећемо шта о том мислимо.

* * *

Политика је рат духовних сила човекових. Што се на његовим бојиштима не реши, прелази у надлежност крвавих ратова, и ту је крај. Ко победи, диктира побеђеноме законе и правду.

Спољна политика је стратегија, унутрашња тактика. Добар војсковођа мора и у једноме и у другом правцу предвидети све и за сваку евентуалност смислити унапред саобразне мере, било дефанзивне, било офанзивне природе, како га ништа не би изненадило ни збунило.

Тога смо се правила држали и у овој расправици. Оценили смо све могућности, које су нам се, према данашњем стању ствари, учиниле вероватним. Ну пре него што бисмо пришли последњим закључцима, да рекапитулишемо у главним цртама што смо довде као утврђена факта констатовали.

Руско-јапански рат.

Енглеске шовинисте, који су због догађаја са хулским рибарима надигли толику вику против Русије, а енглеска влада, под шовинистичким притиском, већ дала мобилизовати и своју флоту, — покуњили су нос после решења међународне комисије, што је у Паризу читаву ствар претресла. Комисија је нашла, да је адмирал *Рожественски имао разлога* да пуца на сумњиве бродове, чувајући своју ескадру. Енглески цингоистички листови покушавали су да утичу на суд хулске комисије, претећи да се Енглеска неће задовољити пресудом, која буде ишла у прилог Русији, али је промашила цел. Комисија је била сасвим непристрана, а искази руских официра, нарочито пак као сунце јасни, убедљиви искази знаменитога капетана 2. ранга *Клада*, уверише оне адмирале разних народа у комисији, да је Рожественски сасвим добро радио, кад је отворио ватру, једино му замерају, што је ватра дуже трајала него што треба, и што рибарима није пружио помоћи.

Резултат рада хулске комисије потпуна је победа поштене ствари руске, а савршен пораз Енглеза, који су на подао начин хтели да задрже балтичку флоту, да не оде у госте жутим савезницима гордога Албијона.

Пораз Енглеске пред хулском комисијом.

У седници комисије по истрази хулеког инцидента енглески заступник *О'Берн* прочитао је свој закључни реферат, у ком се говори, да оне ноћи, кад се десио случај, у Северном Мору не беше ниједног торпиљера или контр-торпиљера и Руси да су се преварили. Не беше никаквог довољног разлога, који је могао оправдати руску ватру, нити су Руси контролисали ватру. Паљба се без расуђивања дуго продужавала. Рибари не беху криви. Критикује исказе два Норвежанина, који су видели торпиљер неколико дана пре случаја. О'Берн указује на узроке, који су по његову мњењу уплашили руске официре, наиме: телеграме, послане с „Камчатке" на „Кнеза Суворова." По О'Бернову мишљењу, силуета, коју је опазио капетан *Кладо* и коју је он држао за торпиљер, беше крстарица „Аврора". Мисли, да Руси нису имали разлога да се боје присуства непријатељских бродова тако далеко од ратишта. Не пориче да ратни бродови имају право, да учине мере предострожности, али они морају опрезно поступати. Жали се, што руска ескадра није саопштила Енглеској да су торпиљери извршили напад па њу уз учешће рибарских бродова.

Руски заступник *Некљудов* чита закључке руске владе. Он изјављује, да је адмирал Рожественски имао право да отвори паљбу. По Некљудовљеву мишљењу некоје изјаве британске владе дају повода мишљењу, да је то мњење израз истине. Вели, да је паљба била оправдана присуством торпиљера, који су пуним ходом ишли на руске бродове. Паљба беше наперена на торпиљере и дохватила је рибаре само случају, који ваља жалити, али је неизбежан био. Све што је могуће учињено је, да се умањи ризико, да ђулад падну на рибарске бродове. Некљудов наводи исказе руских официра и држи се мишљења, да је *близу ескадре заиста било торпиљера.* Указује на *противречија у исказима енглеских сведока*, датих у трговачкој палати и у Паризу. *Нема сумње да су присутни били непријатељски торпиљери.* Паљба није била наперена на рибарске бродове, јер су ђулад, по исказима Енглеза, прелетала над флотиљом. На бродовима руске ескадре нису могли разумети рибарске сигнале, јер између Русије и Енглеске нема међународног саглашења у погледу сигнализације. На послетку Некљудов вели, да на адмирала Рожественскога не пада ни најмања одговорност, додајући да руска влада жали случај, чије жртве беху недужни рибари и предлаже да их награди.

— **Држање капетана Клада.** —

На расправи хулске комисије сви су очевидци с особитом похвалом говорили о држању капетана 2. ранга *Клада.* Капетан Кладо је онај исти, који је у „Новом Времену" написао низ сензационих чланака, у којима је гвозденом логиком изнео потребу одашиљања 3. ескадре. Кладо је, истина, за то од генерала-адмирала Великог Кнеза Алексеја кажњен са 15 дана затвора на главној стражи с „мудром" мотивацијом, да Кладо „изврће и лажно износи ствари," али је цела Русија као један човек стала уз тог честитог и умног поморског официра и под притиском јавног мњења, које је капетан Кладо својим чланцима тако силно заталасао, руска поморска управа морала је да наоружа и 3. ескадру, која је већ на путу.

Да не беше Клада и његових исказа, који су као маљ падали на Енглезе, Русија би изгубила хулски процес. О држању честитога Клада има „*Свјетъ*" овај извештај.

Представници Енглеске напрезали су сву снагу свог ума, дара и адвокатске рабулистике, да збуне тог сведока, да поткопају значај његових исказа, да га смету и доведу у противречије самог са собом. Противник г. Клада је знаменитост лондонског адвокатског света, човек изоштрен у финесама поступка и судске инквизиције, врло хладан и одлично влада собом. Он је говорио на свом матерњем језику, подржаван помоћницима, који су му подносили питања и саветовали се с њим. Кад је Кладо, тај високи човек с умним и пријатним лицем, ушао у дупком пуну дворницу, мирно и просто, као што улазе у собу доброг познаника, одма беше јасно, да он влада свим својим средствима и да је потпуно уверен у себе.

Пуна два сата Кладо је одговарао на питања с поражавајућом јасноћом, пластично и просто с ретком снагом убедљивости, која је прелазила на целу дворницу. Кад је сер *Пикфорд*, постајући све више и више упоран, хтео да га притисне уза зид и приволи да каже оно, што он није могао казати, јер тога није било, насртљивост адвокатова развесели Клада.

— Али не, — вели Кладо тек-тек смешећи се — ево како је то било...

И опет јасно и разговетно, с лаким хумором, он понавља како је ствар управо била. И за мало, па постаде јасно, да се никаква препредена адвокатска снага не може борити са снагом убеђења тог истинског човека нити га приморати, да рекне, е је црно бело, а бело црно. Двобој онда стаде узимати за чудо забавни вид.

Сер Пикфорд пуна два сата салеће сведока, тражећи згодно место, да му сабије ексер у главу, али сваки пут Пикфорд својим чекићем удара сам себе по прстима и то изазива *смеј.* „Ексер" Пикфордов састоји се у том, да су торпиљери могли не бити торпиљери, и да их је сведок могао поркати ма с каквим другим бродом — рибарским или руским ратним. Кладо објашњава, да би цивил или чак врло млад официр из далека или ноћу првог тренутка и могао учинити такову погрешку, али после првог тренутка био је други, кад су на сумњиви брод били бачени зраци пројектора, и онда већ нико, ни рибар ни врло млад официр нису могли учинити такову погрешку: јер је дим ниско полегао на броду и остајао је иза њега искидан на драњке; није могло бити сумње, да се брод кретао великом брзином — а рибарски паробод чини се да увек стоји на месту и дим из његова танког и дугачког димњака диже се високо у вис. Ту је Пикфорд брзо до ноге потучен.

— А куд су се, шта мислите, дели ти торпиљери? — пита он.

— Хоћете да знате моје лично мишљење? Ако хоћете, казаћу Вам!

И Кладо хтеде да рекне енглеском адвокату, да су се *дели у Енглеску*, али Пикфорд па врат на нос рече да одустаје од тог питања.

— Па свештеник је штампао у једном новембарском броју „Нов. Времена", да је било заповеђено да се пуца на рибарски брод. Шта Ви мислите о том? — опет ће сер Пикфорд.

— Ја мислим, — одговара г. Кладо — да је *свештенику дозвољено де не уме разликовати рибарски брод од торпиљера.*

И сва дворница се *насмеја.* Смеју се чак и Енглези. Спортсмени по свом карактеру, они са смејом броје ударце, које у том двобоју руски официр наноси енглеском адвокату.

— **Енглеска и хулски случај.** —

Из Лондона јављају 10. (23.) о. м.: „Данас су стигле даље вести о пресуди хулске комисије, по којој је опширно решење ипак тако састављено, да с њим обе странке могу бити задовољне. *У Лондону се једе* нарочито због тога, што је руски адмирал овде с тако силним патосом осуђиван а министар-председник a priori приказао као доказану кривицу руску. Зато говоре о дипломатском поразу. Међутим *нема трага правам раздражењу и апсолутно* је *искључено, да настани политички инцидент,* ни онда ако пресуда не буде гласила повољније по Енглеску, него што је изгледало."

Дочек порт-артурских јунака.

Порт-артурским јунацима *неће* бити спремљен у Петрограду свечан дочек; само ће бити свечана седница у официрској касини.

Стесељев опроштај са ратним друговима.

У Феодосији је на парободу „Св. Николай" био свечан ручак, на ком се генерал Стесељ опростио са својим друговима. Он рече:

«Господо! С многима од вас ја сам шест година проживео у Порт-Артуру и ја сам вас познао као поштене, верне сараднике. За *11 ратних месеци* још смо се више приближили једни другима. Ја сам у Вама познао јунаке. Сваки од вас служио је слави и части Цара и Отаџбине. У ваше здравље!»

Гласно „ура!" разлеже се, које постаде још јаче, кад се *госпођа Вера Стесељ* у срдачном говору опрости с официрима.

«Данас» — рече — «проживљујемо последњи дан заједно. У *Порт-Артуру* бејах ја увек међу вама и патила сам с вама, који сте прави јунаци. Ви сте ми били *мили рођаци.* На растанку молим вас, где год и кадгод нас судбина нанесе заједно, да увек помислите, да ће вам наша кућа увек бити отворена, тамо ћете увек наћи на праву срдачност, и љубав као блиски нам прави пријатељи. Бог вам дао свако добро!"

У одговор захори се:

— *Хвала, срдачна хвала нашој голубици, нашој мајушки Вери Алексејевној!*

Генерал Грипенберг.

Генерал *Грипенберг* ће се, по личној жељи царевој, за кратко време *вратити у Мукден*, да наново преузме стару команду.

Погреб Вел. Кнеза Сергеја.

У цркви св. Алексеја Чудова манастира опојано је 10. (23.) о. м. тело убијеног Вел. Кнеза *Сергеја.* Пред капијама Кремља искупила се велика гомила света, који је у побожној тишини стајао. У 10 с. дође митрополит са свештенством. На средини цркве беше катафалк с мртвачким сандуком, над којим беше балдахин, а чело ногу покојникових беше много венаца. На опелу било је свега до 200 особа, чланова царске куће и највиших достојанственика.

После опела митрополит је држао говор, у ком рече, да *одговорност за смрт Вел. Кнеза-мученика пада на цело друштво.* У руском народу никада неће нестати успомене на Вел. Кнеза, на његову страшну смрт и на његове заслуге. Као што је у древна времена крв мученика доказивала истину и веру, тако ће проливена крв Вел. Кнеза становништво привести миру и трезвености.

Убица и Вел. Кнегиња Јелисавета.

Петроградски дописник „Пти Паризијена" тврди да је дознао из сигурног извора ово:

Убица Вел. Кнеза *Сергеја* непрестано је молио, да му Вел. Кнегиња *Јелисавета Фјодоровна,* удовица Вел. Кн. Сергеја, дозволи да разговара с њом. Вел. Кнегиња на послетку услиша ту жељу и посети убицу у затвору. Кад она уђе, убица *клече* и рече:

— *Опростите ми*, ја бих Вам радо био уштедео такав бол, али воља, која ми је светија од моје сопствене, заповедила ми је да учиним оно, што учиних. Ја сам послушао. Срећан сам, што сте бар Ви умакли смрти и још једном Вас молим, да ми опростите.

— Зашто — запита Вел. Кнегиња плачући — морадоше извршити такав злочин?

Убица одговори:

— На то Вам не смем одговорити, али реците онима, који су делили жалосне заблуде Вашег мужа, да су осуђени као и он, и да ће их постићи казна као и њега. Још једном Вас молим, опростите ми!

Вел. Кнегиња на те речи клече, дуго се молила Богу, устаде гушећи се у сузама и рече:

— Бог наређује да се неправда опрашта, да се заборави. *Ја Вам опрештам.*

Она затим изиђе из тавнице, а убица повиче:

— Сад ми је опроштено и могу мирно умрети... Али ако би још једном требало радити, ја бих вечерас опет почео.

Читаво ово јако мирши па гатку, коју је измислио француски новинар.

Вел. Кнегиња Јелисавета на погребу кочијашеву.

На мртвачки сандук кочијаша *Руђинкина*, који је погинуо заједно с Вел. Кнезом, положили су венце многи чланови руске царске породице. Кад су слуге Вел. Кнеза носиле Руђинкина на станицу, *Вел. Кнегиња Јелисавета ишла је за сандуком кочијашевим* заједно са женом и децом Руђинкина све до станице.

НОВИ САД, 12. фебруара 1905.

— **И опет о довлачењу топова.** У једном од проплих бројева „Браника" јавили смо, да је у град Петроварадин стигло дванајст батерија позиционих топова и да се за који дан очекује огромна количина муниције. Како сад дознајемо, сви ти позициони топови су нови-новцати и *брзомешни* су. И муниција је стигла, те је и она, као и топови, истоварена на мајурској станици, одакле сав тај ратни материјал тобџије већ три дана преносе у град. У градским шанчевима су на више места начињене рампе ради лакшег превоза тих грдосија од топова.

У уторак увече је један теретни воз, натоварен пољским топовима и карама, прошао варадинску станицу и отишао је у јужном правцу. Држимо, да ће тај воз свој товар истоварити на којој станици на босанској граници, и да су ти топови намењени артиљерији у окупираним земљама.

Бележимо све ово, остављајући коментар *другима*, који оваке појаве треба бодро да прате и — да буду на опрезу, а не да проводе време у јаловим личним препиркама.

Политички преглед.

— **Гроф Голуховски и барон Рајнбабен.** Саопштили смо телеграфску вест, да је гроф *Голуховски*, аустро-угарски министар иностраних дела, упутио берлинског амбасадора наше монархије, *Сеђењи-Марића*, да протестује против речи пруског министра финансија барона *Рајнбабена*, који рече да Пољаци у Галицији угњетавају галичке Русе. Пољски клуб у царевинском већу опечен је тим речима пруског министра, а и сам се гроф Голуховски, као Пољак, нашао очепљен, те дај протестирај, али само — *пријатељски!* Из Берлина наиме јављају, да ће се све то између савезника глатко свршити.

Русински клуб на царевинском већу одржао је због те ствари седницу, на којој је наглашено, да је протест грофа Голуховског деманти русинских књижевника, на које се Рајнбабен позвао. Уједно су овлаш-

тени председник др. *Романчук* и заступници *Василько* и *Јаворски*, да интерпелишу мин.-предс. Гауча о начину протеста. Ови су отишли *Гаучу*, који им је одговорио, да је Голуховски поступио у потпуном споразуму с њим. Посредовање има једину цел, да заузме положај против тога, да министар једне стране државе суди о унутр. приликама друге државе, као што ми не дајемо свој суд ни о приликама у Угарској. Интервенција Голуховскога није заузела положај ни за једну ни за другу странку у Галицији.

Русински заступници задовољили су се тим разјашњењем министровим.

Мало шале о радикалима.

Пише Карловчанин **Дока**.

Нисам Вам се, г. уредниче, већ давно јавио, те сте сигурно мислили, да сам се већ „сподобио" тамо на *Чераш* и да је *мошика* своје учинила. Али, хвала Богу, ја сам још жив и здрав, па је жив и здрав кир-*Миша*, те и мој пријатељ *Таца*, а још се младићки осећа и радикалски вице-војвода, сада већ прослављени *Маријус*.

Него је срећа за Маријуса, што више не живи *Јаша Исаковић*, карловачки полицај у г. 1848. Тај је у оно доба свакога, који би и споменуо име *Кошутово*, таки у *бувару* оправио, а шта би тек радио са Маријусом, који у „Застави" препоручује српском народу да прави *савез са Кошутовцима*, јер Маријус каже да они, Кошутовци, бар нису отели од радикала Текелијин фонд!

Кир-*Миша* остаје и даље у Карловцима. Хтео је да се врати у Македонију, али од кад је чуо шта раде Бугараши у Македонији, воли и да се пати са *вересијом* радикала, него да иде у Македонију. И тако ће се и од сада држати *меришторне* седнице радикалскога саборскога одбора код кир-Мите, а он им је обећао и бесплатно велику собу у првом спрату, ако само пораде код „чврстих и одлучних" радикала да плате вересију.

Неки дан нађем се на пијаци са мојим пријатељем *Тацом*. Знао сам да ћу чути какве новости о Маријусу. Он је смешећи се трљо руке, па ће рећи:

— Добро сам насадио мога доктора!

— Како то? — питам ја.

— Хе, неки дан дошао у визиту, па сео за писаћи сто. Питам га ја: Је-ли, докторе, *рецепт* или уводни *чланак* за „Заставу"?

— Видиш ти то њега — рече доктор — „Браниковац", па хоће таки да пецка! Ако пишем рецепте, зар да не смем писати и уводне чланке?

— Добро, добро! Само бих рекао, да су Вам рецепти бољи него уводни чланци. Па, реците, докторе, како сада стојите са Белом Талијаном? Чини ми се, да се „безусловна благонаклоност" растопила као лањски снег. Говорили сте ми, да Вам већ као министар није одговарао на Ваша писма, а сад неће више бити министар, па никад више комесар на „мајском" или по њему створеном „Талијанском" сабору.

— Маните се старих времена! Сад је наступило ново време, политичка ера *Кошутоваца*. Ми радикали још се *не дамо*. Забадава цитира „Браник" онај стих Бранков: данас има, а сутра нас *нема*. Хој, хој! далеко је још то: да нас нема. Треба само *мудро* поступати — што је рекао наш *Мушицки*. Није нас волео ни *Сел*, ни Бела *Талијан*, али кад смо разложили наше *право* радикалско становиште, таки је настао обрт, па смо задобили „безусловну благонаклоност". Тако ће то бити и са Кошутовцима.

— Па зар Ви, докторе, мислите, да ће Вама радикалима Кошутовци што помоћи? Зар нису при последњим изборима били против вас радикала?

— Ништа то не чини. Ми ћемо са Кошутовцима исто тако поступати као и са мађарским либералима: са Селом и Белом Талијаном. Ми *автономију* не дајемо из наших руку, — „главу дајем, Крајину не дајем". Шта би, наопако, наши радикали чинили, кад не би било фондовских зајмова по „новом кључу". Шта наши радикалски новчани заводи, кад не би било јефтиних фондовских улога? Шта наши сироти радикалски чиновници, које смо код фондова наместили? Шта би радио наш Ђока и наш Бранко, кад би *задобивени* рај фискалата постао *изгубљени* рај? Не, то не сме бити!

— Па шта ви радикали, мислите чинити са Кошутовцима?

— Шта друго, него оно што смо радили и са мађарским либералима под Селом. Ми ћемо бити *само автономни радикали*, а иначе бићемо у свему Кошутовци, држаћемо у *политичким* стварима са *свагдањом владом*. Наши људи као *автономни радикали* гласаће свагда на владине кандидате као што су гласали и за време Селовога министарства и Талијанове „безусловне благонаклоности". *Једаред* смо само учинили глупост: да смо оставили *пасивитет*, али *никад више*. Лепо је то било. Наши људи остали автономни радикали, а под видом пасивитета могли комотно гласати за владине кандидате.

— Али ако вас Кошутовци одгурну ногом као што вас је Тиса одгурнуо, шта ће онда бити?

— Неће, неће, браца Тацо! Знају они да ми владамо масом српскога народа. Шта је Кошутовцима стало до тога, ако ћемо нашу автономију и тумбе окренути, ако ћемо продати и све манастире! Главно је Кошутовцима да приправимо српски народ за *мађарску државну идеју*, да будемо добри „hazafi". Знам ја то као мађарски државни лекар од мојих пацијената, мађарских железничара. Буди само добар hazafi, реци да си *Мађар*, по оном Кошутовачком: minden ember legyen ember, ember és magyar (сваки човек нек је човек и Мађар) — па онда автономије за нас радикале колко хоћеш.

— Можете се, докторе, и преварити. Него јесте-ли написали рецепт?

— Нисам још.

— Шта наопако! Да нисте почели писати опет какав чланак за „Заставу" о „талогу и олошу"?

Кад је свршио Таца разговор са Маријусом рече ми: је-ли, Доко, да сам мога доктора добро насадио!

Али ја, кад ми је Таца приповедао, шта му је све говорио радикалски вице-војвода, слављени Маријус, ја сам од жалости уздисао, па сам помишљао на пок. Јашу Исаковића и на његову бувару за Кошутовце.

Ваљда ће бити прилике да Вам још који пут пише о *радикалима-Кошутовцима* Ваш

Дока.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 12. фебруара 1905.

— **Опомена нашим претплатницима.** Према томе, што је време за претплату на I. четврт о. г. већ прошло, то овим опомињемо наше поштоване претплатнике, да ће се од сада свакоме, ко само и са **једним** месецом буде у заостатку, безусловно лист обуставити.

— **Српско народно позориште у Срем. Карловцима.** Пишу нам из **Ср. Карловаца**: „Као што је већ било јављено, дошло је прошле недеље наше нар. позориште у Ср. Карловце. Долазак позоришта оживео је опет наше Карловце, те је цело место у некој, тако да кажем, „позоришној" грозници. Месни позоришни одбор, на челу са проф. П. *Марковићем* и нашим вредним књижарем *Огњановићем*, порадио је тако заузимљиво, да су сва места још пре доласка поз. дружине распродана на 12 представа. Позориште је у магистратској дворани, мало је тескобно, али добро је и то кад друге немамо. Судећи по одзиву, изгледа да ове године неће бити дефицита, што већ годинама није било.

Прва представа била је у суботу. Приказано „Неисписан Лист" од Ернеста пл. Волцогена у преводу Милке Марковићке. Мило нам је, да смо прво вече имали прилике да видимо нашу прослављену уметницу, али морам признати да избор комада није био срећне руке. Смејали смо се, гђа Марковићка играла је савршено, али... могло се ипак наћи што друго. „Неисписан Лист" је шала, којој се Шваба може од срца слатко насмејати, Србин хоће, али ће га брзо минути. О самој садржини нећу говорити, јер је позната публици; ограничићу се на неколико речи. Код нас није никакво чудо, ако се девојка уда од 17 година, зато она одмах схвати озбиљност живота. Али ова Волцогенова девојана је размажено дериште, која се удаје, што би рекли наши, да повеже главу. Трагикум је овде да она полази за озбиљна човека — још nota bene професора математике (г. Спасић) од 40 година.

Глумци су учинили много, да је човек могао отићи прилично задовољан кући. Г. *Лукић* приказао је пензионисаног пуковника, који пати од подагре, врло добро. Особито кад га одједном заболи, био је извршан, и то му је, што би рекао г. Л. М—уд, једна креација. Гђу *Марковићку* непотребно је хвалити; она нам је најбоља снага, и ја сам уверен, да би Марковићка, поред свог дара, амбиције и интелигенције могла бити и на којој позорници европског гласа оно исто, што је и код нас. Г. *Спасић* маскирао се врло млад, а и иначе није играо онако, како он уме да игра. Жао би ми било кад би г. Спасић спадао у ред оних глумаца, који играју кад су на провинцији горе, него на пр. у Н. Саду, знајући да их овде нема ко тако мотрити. Гђа *Николићка* је врло лепо напредовала. „Верну 12-огодишњу куварицу" (стару фрајлу) врло је пластично приказала. Остали су све учинили да приказ буде што бољи. Како је простор мален и гледаоци врло близу позорници добро би било, да се суфлер слабије чује."

Новости са стране.

— **Пробање нових брзометних топова.** Из Винернајштата јављају, да је 1. комисија за покушаје с топовима ономад одржала последњу пробу на феликедорфском великом стрелишту са пољским топовима, код којих се цев сама од себе креће на лафети натраг и напред (Rohrrücklaufgeschütz). У уторак у 9 с. ујутро пробна батерија од 56 људи отпоче пуцање на далека одстојања. На покушаје су дошли: Надвојвода *Леополд Салватор*, ратни министар *Питрајх*, шеф главног штаба барон *Бек*, инспектор артиљерије фелдцајгмајстер *Кропачек*, командант арсенала подмаршал *Тиле*, председник Војног Техничког Комитета подмаршал Никола витез *Вујић* и још многи високи официри, који су са комисијом до краја пробâ остали. Са новим топовима пуцали су на даљине од 1500 и 3000 метара на поједине дрвене фигуре и стрељачке ровове. За пуцање употребљени су шрапнели и гранате. Покушаји су завршени у подне.

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 11. фебруара. Гроф Андраши је данас опет био у аудијенцији код краља. Андраши за сад неће продуживати преговоре.

Петроград, 11. фебруара. Дневном заповешћу Вел. Кнеза *Владимира* стављају се под војни суд командант 1. батерије гардиског јахаћег артиљериског пука, капетан *Давидов* и други официри те батерије због картачког метка о Богојављењу.

Скопље, 11. фебруара. Бугараши су *убили* одличног Србина из Кочана Петра *Цветковића*.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника".

Криза у Угарској.

Будимпешта, 12. фебруара. Мисли се, да је Андрашијева акција за решење кризе дошла до мртве тачке. Очекује се позив других политичара краљу.

Покрет у Русији.

Петроград, 12. фебруара. Последњих дана погоршало се стање ухапшенога писца Максима Горког. Полиција је вољна, да Горкога пусти на слободну ногу уз јамчевину од 10.000 рубаља.

Положај у Тифлису се погоршао. Железничари у Москви и Казану отпочеше општи страјк.

Варшава, 12. фебруара. Данас је после обуставе железничарског страјка отишао први воз у Александрово.

Цариград, 12. фебруара. Догађаји у Батуму и Баку утецали су на трапезунтски и ерзерумски вилајет. Турци су врло раздражени против Јермена, од којих је више њих убијено.

Несрећа у руднику.

Рожњо, 12. фебруара. У ерарном руднику гвожђа велика стена затрпа 4 радника. 1 је мртав, 3 тешко рањени.

Турска не мобилизира.

Цариград, 12. фебруара. Вест о мобилизацији у подручју 3. (солунског) корпуса нетачна је.

Руско-јапански рат.

Вешингтон, 12. фебруара. Руски посланик гроф Касини изјавио је, да ће се рат с појачаном снагом продужити.

Петроград, 12. фебруара. Генерал Сахаров јавља, да су Јапанци отпочели офанзиву код Чинкеченга са знатном убојном снагом.

Шахетун, 12. фебруара. Пошто су Јапанци напали брдо Береслевск али су били сузбијени, обнове напад на целом фронту с надмоћном снагом и приморају Русе да напусте свој ослонац, брдо Береслевск. Бој је врло огорчен, исход се још не зна.

Смрт разбојника Бобева.

Београдској „Политици" телеграфишу из *Ристовца* 11. о. м.:

Српске прваке газда-Петруша из К'шана и проту Петра Цветковића из Кочана убио је комитетски војвода Бобев.

Чим се за та убиства сазнало, турске власти су наредиле потеру, која се кренула са три стране: из Кокошиња, Довезенца и Градишке.

Потера стигне комите између Пезова и Кутлибеговог Села. После пушчане борбе од два сата погинуо је војвода Бобев и цела његова чета од 12 људи. Од турских војника погинуо је један каплар.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

Творница српских црквених утвари

Луке К. Алексијевића

у Новом Саду.

Препоручује! једном речју, све потребите црквене утвари и све свете иконе. — Вештачки везе златом и свилом **плаштанице, барјаке** и **заставе** за певачка и сва друга друштва.

Израђује и позлаћује **иконостасе, Христове гробове** и т. д. и т. д. — Има најфиније **праве руске златне** и **свилене** брокате за одежде, барјаке и литије; на захтевање шаље муетре, цртеже и ценовник. 63 12—

Промесе

Бечко комуналних срећака

којима је **главни згодитак К 300,000·—** 1 згодитак од **К 20,000·—** 1 згодитак од **К 10,000·—** 5 згодитака по **К 2000·—** и 12 згодитака по **К 500·—**

Жребање 1. марта 1905.

Цена К 15·—

Препоручује

Мењачница Централног Кредитног Завода

деон. друштва у Новом Саду.

Поштом шаљемо промесе кад нам се пошаље још 35 пот. за поштарину. 92 2—?

ПРАВЕ СРЕМСКЕ ШЉИВОВИЦЕ,

гарантирано чисте, у свакој количини и јачини, овогодишње, може се добити код потписаног.

Такође разашиљем и у флашама шљивовицу, паковану у свакој количини и величини у демијонима било поштанским или железничким пошиљкама.

Пошто путнике не држим, то с тога свакоме на захтевање шаљем мустре бадава.

Душан Тодорић,

пециво сремске шљивовице

525 40—50 *Стара-Пазова (Срем).*

ПЛЕМЕНИТИХ БРЕСАКА,

лепих високих јела и борика

за сађење има на продају на свом виноградском земљишту у *Каменици.*

Јосиф Шварц

91 1—6 **Нови Сад,** рибња пијаца 12. број.

ПОЗИВ

НА

XXI. редовну главну скупштину

ПРВЕ ЗАДРУГЕ СРБА ШАЈКАША

за међусобно помагање и штедњу у Жабљу

која ће се одржати у четвртак 3. (16.) марта 1905. год. у 9 сати пре подне у Валауховој гостионици.

ПРЕДМЕТИ:

1. Поднашање годишњег рачуна за год. 1904. са извештајем управе и надзорног одбора.
2. Давање опроснице управи и надзорном одбору и предлог одлуке о подели делимка.
3. Избор управног одбора.
4. Избор надзорног одбора.
5. Избор одбора за оверење скупштинског записника.

У **Жабљу,** 15. фабруара 1905. године.

УПРАВА.

Стање завода концем 1904. године.

ИМОВИНА	К	п	К	п	ДУГОВИ	К	п	К	п
Рачун готовине	1813	76			Рачун честица V. кола .	1185	—		
« предујма	6952	—			« « VI. кола .	40085	78		
« меница	209168	50			« засебног резервног фонда	742	73		
« обвезница. . . .	11645	80			Рачун улога	116685	21		
« заводских кућа . .	8270	10			« реесконтних меница	79230	—		
« дужника	2919	46			« веровника . . .	318	78	238247	50
« намештаја	149	40			Чиста добит			3500	24
« утензилија. . . .	148	72							
« деоница Српске Банке	680	—	241747	74					
			241747	74				241747	74

Рачун губитка и добитка.

РАСХОДИ	К	п	К	п	ПРИХОДИ	К	п	К	п
Рачун камате по улогу . .	5056	86			Рачун камата . . .	19592	50		
« реесконтне камате .	3743	06			« закаснине . . .	144	34		
« пореза на уложну камату	745	66			« прихода од заведених кућа . . .	600	—		
« пореза	1136	76			« делимка од деоница Српске Банке . .	40	—	20376	84
« плате	2840	—							
« тантијеме	1776	—							
« станарине . . .	240	—							
« трошкова. . . .	1284	48							
« отпис од инвентара .	53	78	16876	60					
Подела чисте добити и то:									
Засебном резервном фонду	70	—							
Резервном фонду VI. кола	1050	—							
Делимку VI. кола . . .	2380	24	3500	24					
			20376	84				20376	84

У **Жабљу,** 31. децембра 1904. год.

Игњат Божин благајник. **Теодор Милошев** председник. **Тодор Недељков** књиговођа.

Горњи рачун изравнања и рачун губитка и добитка прегледали, са књигама и прилозима сравнили и у реду нашли.

У **Жабљу,** 22. фебруара 1905. год.

НАДЗОРНИ ОДБОР:

94 1—1

Петар Рајчетић. **Петар Дамјановић** председник. **Лазар Чонкић.**

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Браник“.

Штампарија деоничарског друштва „Браника.“